

Република Македонија
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“ ВО СКОПЈЕ
ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ-СКОПЈЕ

Наш знак 03 6 2-36701/1 Ваш знак

26.12.14

Дата 25.12 2014 год.

До
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје

Ректор проф. д-р Велимир Стојковски

Предмет: Мислење и сугестии во врска со Предлогот на
законот за изменување и дополнување на Законот
за високото образование.-

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА			
УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“			
СКОПЈЕ			
26-12-2014			
02	1333		

Почитуван Ректоре Стојковски,

Врз основа на Вашиот допис бр. 02-1209/4 од 5.12.2014 година за доставување на мислење во врска со Предлогот на законот за изменување и дополнување на Законот за високото образование, во прилог Ви доставуваме Предлози за промени во Предлог-законот, со образложение.

ДЕКАН

Проф. д-р Љубомир Дракулевски

**ПРЕДЛОЗИ ЗА ПРОМЕНИ ВО ПРЕДЛОГ-ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И
ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ВИСОКО ОБРАЗОВАНИЕ СО
ОБРАЗЛОЖЕНИЈА**

Скопје, 25.12.2014

Во поглед на Предлог-законот за изменување и дополнување на законот за високо образование (понатаму, Предлог-закон), доставен до Собранието на Република Македонија, го изнесуваме нашиот став со конкретни предлози за измена на некои од неговите членови, за кои сметаме дека нужно мора да бидат променети. При тоа, го следиме текстот на Предлог-законот и соодветната нумерација на членовите во него, а за секоја промена што ја предлагаме, даваме и соодветно образложение.

Член 1. Сметаме дека овој член не е потребен.

Образложение: нема потреба од арбитражно административното ограничување на ова поле, бидејќи условите за воведување на студии на трет циклус се веќе дефинирани, така што доколку истите доследно се почитуваат прашањето за избор на универзитет може целосно да им се препушти на самите студенти, кои веќе имаат искуство во високото образование. Наместо администрирање, подобро е прашањето на селекција на универзитетите да му се препушти на пазарот, односно конкуренцијата помеѓу универзитетите да доведе до нивно рангирање во поглед на квалитетот на понудените програми на трет циклус студии.

Член 4. Економскиот факултет, преку едногласна одлука на Наставно-научниот совет и одлука на Деканатската управа, категорично се изјасни против воведувањето на т.н. државен испит.

Образложение:

- Воведувањето државен испит за студентите ќе предизвика нарушување на уставно загарантираната автономија на универзитетите. Ваквиот испит не е можно доследно и конзистентно да се спроведе без унифицирање на предметните програми и користење на единствена литература во наставата, што од една страна значи нарушување на правото на нивно слободно формирање и избор од страна на предметните наставници, што е и стандардна светска практика, а од друга страна, би довело до задушување на

конкурвенцијата помеѓу високообразовните институции и би се загубило нејзиното благотворно дејство врз подобрувањето на квалитетот.

- Воведувањето државен испит не може да придонесе за подигнување на квалитетот на високото образование, од причина што концепцијата на испитот не кореспондира со начинот на изведување на наставата и континуираното оценување, така што и добиените испитни резултати би биле ирелевантни и неспоредливи со оние добиени во текот на студирањето;
- На вториот циклус студии, голем дел од тежината на стекнатото звање и диплома и припаѓа на научната работа, што е невозможно да се провери со еден тест;
- Реализацијата на државниот испит за голема студентска популација ќе значи и употреба на големи финансиски, човечки и други ресурси, кои би можеле порационално да се искористат на поинаков начин, во насока на подигнување на квалитетот на високото образование;
- Предложената промена во составот и начинот на избор на Одборот за акредитација и евалуација, како тело надлежно за спроведување на државниот испит, оди во правец на негово одвојување од академската средина, што дополнително ги јакне сомневањата за загрозување на автономијата на универзитетите.

Во поглед на предложените решенија за реализација на државниот испит, ги изнесуваме следниве забелешки:

- Предложениот член 69-а, став 3 е во колизија со Болоњскиот систем, во кој напредокот на студентите се мери преку бројот на освоени кредити, а не положени испити и завршени студиски години. Освен тоа, студентите имаат право да запишуваат и предмети од повисоките години, иако ги немаат положено сите испити од претходната година;
- Во предложениот член 69-а, став 7, сметаме дека е проблематичен начинот на спроведување на испитот со пет прашања на заокружување, а не е ниту јасно кој би ги составувал овие прашања ниту како тие би кореспондирале со предметните програми на одделните универзитети.
- Полагањето испити врз база на јавно достапни прашања не може да го оцени квалитетот на студентите кои оцените во текот на студирањето ги стекнувале на сосема поинаков начин (континуирано оценување, проекти, јавни презентации и сл.);
- Во предложениот член 69-а, став 30, предвидено е вкупното време за полагање на испитот да биде 180 минути. Имајќи ја предвид разликата на предметните програми и видовите прашања по одделните предмети (задачи, скици, цртежи и сл.), сметаме дека е невозможно ова време да се унифицира за сите факултети и сите студиски програми;
- Организацијата на испитот за илјадници студенти во кратко време и на ист простор може да се покаже како невозможна. Освен тоа, августовската испитна сесија се одвива во втората половина на август, што го прави овој период непогоден за спроведување на ваков испит.

Член 9. Предлагаме покрај Web of Science, како релевантен да се земе и импакт факторот што го пресметува базата на списанија Scopus, која беше и досега предвидена;

Образложение:

Импакт факторот пресметан од Scopus е сосема релевантен и признат во меѓународната научна јавност и истиот е производ на угледната холандска издавачка куќа Elsevier.

Член 10. Предлагаме покрај Web of Science, како релевантен да се земе и импакт факторот што го пресметува базата на списанија Scopus, која беше и досега предвидена;

Образложение:

Импакт факторот пресметан од Scopus е сосема релевантен и признат во меѓународната научна јавност и истиот е производ на угледната холандска издавачка куќа Elsevier.

Член 13. Да се предвиди можноста студенти кои ќе студираат на програмите на англиски јазик да бидат изземени од задолжителното полагање испит за познавање на македонскиот јазик.

Образложение: Воведувањето задолжителен испит за познавање на македонскиот јазик е во спротивност со член 103, став 5 од Законот за високо образование, со кој се предвидува задолжително воведување студиски програми на англиски јазик.

Член 18. Сметаме дека овој член не е потребен.

Образложение: Овој член е во спротивност со начелата на академска слобода во поглед на развивањето на предметните програми и реализацијата на наставата и испитите (член 12 од Законот за високо образование). Исто така, унифицирањето на начинот на испитување со закон е несоодветно, имајќи ја предвид и различноста на предметните програми и наставните материјали, како и квалификациите и вештините за кои се оспособуваат студентите на различните факултети.

Член 21.

Предлагаме неколку измени:

- **Покрај Web of Science, како релевантен да се земе и импакт факторот што го пресметува базата на списанија Scopus;**
- **Да се задржи и понатаму можноста за алтернативен услов, како објавување на најмалку шест труда во меѓународни списанија (укината со член 38, почнувајќи од 1.1.2018 година)**
- **Да се даде преоден рок за примена на оваа одредба од најмалку седум години по донесувањето на законот или истата да важи за постојните наставници почнувајќи од нивниот следен избор, па натаму, а следниот избор да се врши според досегашните критериуми.**

Образложение:

Импакт факторот пресметан од Scopus е сосема релевантен и признат во меѓународната научна јавност и истиот е производ на угледната холандска издавачка куќа Elsevier. Нема причина за ограничување на просторот за објавување на научни трудови во само една група научни списанија.

Неопходно е да се даде поширок критериум за напредување во кариерата, со оглед на тоа што можностите за објавување трудови во еминентни списанија од соодветната област се мошне различни од една до друга научна област.

Конечно, роковите за примена на овие одредби се ирационални, ако се има предвид должината на периодот потребен за објавување труд во еминентно списание, кој е во просек околу две години. Исто така, треба да се има предвид дека одреден број лица избрани во звања се наоѓаат на средина на периодот за кој се избрани, а со овие одредби практично се бришат резултатите остварени во изминатите неколку години, додека достигнувањето на новопоставените услови е практично невозможно.

Член 26. Спорна е применливоста на овој член.

Образложение: Полагањето државен испит за студентите кои студирале во странство може да се покаже како проблематично поради примената на различни наставни програми, т.е. наставна материја за предмети со исто име, а на различни високообразовни институции.

Член 29. Предлагаме да се преиспита одговорноста која се воведува за одговорното лице на високообразовната установа поради дозволено полагање испити од страна на студент кој не положил државен испит по завршената прва половина од студиите.

Образложение: Согласно ЕКТС системот, студентите имаат право да запишуваат и предмети од повисока година, иако ги немаат положено испитите од претходната година. Исто така, со започнувањето на новата студиска година започнува и континуираното оценување на студентите, што за одреден број студенти ќе се поклопи и со повтореното полагање на државниот испит (ноември).

Член 38. Предлагаме неколку измени:

- Да се задржи и понатаму можноста за алтернативен услов, како објавување на најмалку шест труда во меѓународни списанија;
- Да се даде преоден рок за примена на оваа одредба од најмалку седум години, односно следниот избор на постојните наставници да се врши според досегашните критериуми, а истата одредба да важи почнувајќи од нивниот прв следен избор, па натаму.

Образложение:

Неопходно е да се даде поширок критериум за напредување во кариерата, со оглед на тоа што можностите за објавување трудови во еминентни списанија од соодветната област се мошне различни од една до друга научна област.

Конечно, роковите за примена на овие одредби се ирационални, ако се има предвид должината на периодот потребен за објавување труд во еминентно списание, кој е најмалку две години. Исто така, дадениот рок (1.1.2018 година) за примена на единствениот критериум за објавени трудови во списанија со импакт фактор е премногу краток со оглед на тоа што остануваат само нецели три години до овој датум, а периодите за избор и реизбор за одделните наставно-научни звања изнесуваат пет, односно седум години. Поради тоа, одреден број лица избрани во звања се наоѓаат на средина на периодот за кој се избрани, а со оваа одредба неправедно се бришат резултатите остварени во изминатите неколку години, додека достигнувањето на новопоставените услови е практично невозможно во преостанатиот кус рок. Доколку остане ваквата одредба, Законот би добил повратно дејство, што е противуставно.

Дополнително, сакаме да укажеме дека иако предлагачот смета дека овој закон не предизвикува материјални обврски за одредени субјекти, освен за Буџетот на Република Македонија, реализацијата на неговите одредби, посебно на полето на научната работа бара значајни дополнителни вложувања, кои влијаат пропорционално на роковите во кои можат да се очекуваат резултати од нив. Наметнувањето на критериуми кои кореспондираат со светските стандарди, во услови на ниски издвојувања за научно-истражувачка дејност, само го продлабочува јазот помеѓу очекувањата и реалноста, а не придонесува за негово надминување.

**МИСЛЕЊЕ ВО ВРСКА СО ПРЕДЛОГ-ЗАКОНОТ ЗА ВИСОКООБРАЗОВНИТЕ
УСТАНОВИ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ НА НАСТАВЕН КАДАР ВО
ПРЕДУЧИЛИШНОТО ВОСПИТАНИЕ, ОСНОВНОТО И СРЕДНОТО
ОБРАЗОВАНИЕ**

Скопје, 25.12.2014

Во поглед на Предлог-законот за високообразовните установи за образование на наставен кадар во предучилишното воспитание, основното и средното образование (понатаму, Предлог-закон), доставен до Собранието на Република Македонија, би сакале да го изнесеме нашето согледување со кое сакаме да придонесеме кон донесувањето квалитетен закон.

Иако Предлог-законот се однесува на установите за образование на наставен кадар, со членот 3 од овој Предлог-закон истиот го проширува своето дејство и врз сите останати високообразовни установи кои создаваат кадри кои можат да бидат ангажирани како наставници во основните и средните училишта. Тоа практично се однесува на сите факултети, бидејќи тие создаваат потенцијални наставници за основните и средните училишта (економски предмети, правни предмети, странски јазици, природни науки итн.). Со оглед на тоа што овие високообразовни установи имаат студиски програми кои не се стриктно насочени кон создавање наставници, а со членот 3 е предвидено сите такви студиски програми да бидат одобрени од страна на министерот наележен за работите на високото образование, сметаме дека овој член може да предизвика проблеми во практичната примена на законот, поради што предлагаме истиот да се преработи и допрецизира.